

V současném čl. pedagogickém myšlení má nyní *Ch.* místo do značné míry ústřední. Je představitelem čl. pedagogické tradice, jak ji založili Čáda, Drtina, Kádner, jejich snahy však provádí na dnešních vědeckých a filosofických základech a spojuje tak pedagogickou přítomnost s celým vývojem v nové době u nás. V pedagogické teorii vyšel z pedagogického pozitivismu, pedagogické výzkumy chce zakládati na pozorování a zkušebním studiu pedagogických jevů a v tomto směru sám přispěl vzornými pracemi. Avšak na rozdíl od starších prací Lindnerových a Kádnerových zakládá svou pedagogickou soustavu na psychologii a pokračuje v tom na mnohem širších základech v podnětech Čádových. Zde opět požaduje psychologii pozitivní, pokusnou, a v tom se shoduje s nejmladšími pracovníky v pedagogice.

Pedagogická empirie však nevytváří *Ch*-ovi celé pedagogické soustavy. Výchovu chápe jako kulturní složku, jako program života národního a sociálního, jako uskutečňování dobové i osobní filosofie člověka a jeho nejvyšších snah. Zde se hlásí ke kulturnímu a politickému programu Masarykovu a Drtinovu, s tohoto hlediska podal po Kádnerovi také vlastní původní zpracování dějin pedagogických ideí. Mravní podklad vychovatelského snažení čerpá konečně vydatně z pozitivní etiky Františka Krejčího, jenž tvoří takto další významnou složku *Ch*-ova pedagogického myšlení.

Na těchto základech a v okruhu těchto nejvýznačnějších pracovníků minulosti buduje *Ch.* nejšíře dosud u nás pojatou pedagogickou teorii a soustavu, do níž chce zahrnouti jak zákonitost pedagogických jevů, tak nejširší vychovatelský program, pro nějž požaduje právem samostatnou filosofii výchovy. *Ch.* se snaží takto o ústrojnou syntesu pedagogických problémů na jednotném základě, přihlížející k jejich historickému vývoji i k současným úkolům pedagogiky.

Dochází tím k filosofii kulturních hodnot jako k nezbytnému podkladu pedagogiky. Pedagogika je mu však vědou nejen exaktně zjišťující, ale i normativní. Její cíle odvozuje z celku lidského vývoje a ze současného stavu kultury a tak vytváří vlastní vychovatelskou filosofii na nových pozitivních základech. Tak se mu jeví také hlavní problémy současné školy a výchovy v osobitěm světle a dovede je posoudit kritičtěji než pracovníci zaujatí jen jejich úzkým výzkumem; jednotná škola mu není jenom věcí školské organizace, nýbrž výrazem kulturní jednoty duchovní, v níž docházejí uplatnění vědy přírodní i duchovně.

Literatura. S hlediska reformních sporů vyložil *Ch*-ovu práci v poměru k ostatním současným pedagogům *Lad. Kratochvíl* v *Přítomnosti* (1931). — *J. U. Klíma* podal charakterologický náčrt *Ch*-ův v *Nových školách* (1935). — S hlediska tradice čl. pedagogického myšlení zařadil dílo *Ch*-ovo

Lad. Kratochvíl v *Úchylné mládeži* (1935). — Celkově ocenil *Ch*-ův význam *J. Uher* v čl. prof. Dr. O. *Ch.* padesátníkem (*Nár. osvob.*, srpen 1925), dílo prof. O. *Ch*-a (*Věstník pedagog.*, 1925) a O. *Ch.* šedesátníkem (*Lidové noviny*, srpen 1935).

L. Kratochvíl.

Chmelař František, Dr. techn., Ing. agr. (17. IV. 1891, Podolí u Přerova —), prof. vys. šk. zeměděl. v Brně. V l. 1915—17 byl asistentem prof. J. Stoklasy, odkud přešel do Zemského výzkumného ústavu zeměděl. v Brně. Od r. 1920/21 přednášel jako hon. docent, od r. 1927 byl mimořádným a od r. 1933 je řádným profesorem a ředitelem Ústavu všeobecné a speciální produkce rostlinné a zušlechťování rostlin Vys. školy zeměděl. v Brně. Z pedagogické činnosti jest uvést návrhy na reformu studia zemědělského inženýrství, *Dnešní stav vysokého školství zemědělského, směru rolnického v Československu a v cizině*, a podrobný návrh s novou studijní osnovou *Návrh reorganizace studia rolnického inženýrství vysokých škol zemědělských*, 1932. Obtížný úkol vyučování praxe kandidátů inženýrství na školním statku popsal ve *Zprávách o činnosti školního statku Žabčice*, Brno, 1929—1934. Hlavní směrnice pro úspěšnou praxi jsou: skupinový výcvik, soutěže s odměnami a podrobný každoroční tištěný rozbor všech výrobních odvětví statku a pokusů. — Za redakce *Ch*-ovy vyšla *Soudobá věda zemědělská*, její budoucí vývoj a úkoly (Praha, 1929), která shrnuje výsledky odborné ankety. Je to u nás první pokus o plánovitost ve vědecké práci, zvláště na vysokých školách. Vydal přes 100 původních prací, účastnil se četných mezinárodních kongresů zemědělských; od r. 1934 rediguje měsíčník min. zemědělství »Zemědělský pokrok«, určený jako informační časopis hlavně pro profesory a poradce zeměděl. škol.

L. Kratochvíl.

Chmelař Vilém (1892, Podolí u Přerova —), čes. pedagog a psycholog. Absolvoval gymn. v Přerově, uč. ústav v Příboře, universitu v Praze a v Lipsku. Věnuje se učitelské dráze, působil na různých školách v Přerově a v Brně. Od r. 1932 je asistentem psychol. ústavu Masarykovy university v Brně. Jako psycholog zemské poradny pro volbu povolání při Zemské radě živnosten. v Brně zjišťuje od r. 1930 duševní schopnosti mládeže se zřetelem k volbě povolání a dalšímu studiu. Od r. 1930 jako referent dorostového odboru České zemské péče o mládež na Moravě a ředitel a psycholog její zemské poradny pro volbu povolání organizuje zřizování nových poraden pro volbu povolání při okr. péčích o mládež na Moravě, zavádí do nich ověřené metody, vychovává pro ně pracovníky a kontroluje jejich činnost. Spolupůsobí při budování poraden pro volbu povolání na Podkarpatské Rusi od r. 1937.

Ch. je stoupencem objektivních metod (zejména experimentální) v psychologii a pedagogice. Věnuje se psychol. výzkumu dítěte (i abnormálního) a dospívající mládeže s různých hledisek a problémům psycho-diagnosticko-prognostických metod v poradenství pro volbu povolání. Sestavil systém psychotechnických zkoušek, jehož používá většina moravských poraden pro volbu povolání. Účastní se reformního hnutí školského.

Spisy. *Unímání tvarů v indirektním vidění u barvosleпého*, Čes. Mysl, 1926. — *Psychická struktura dítěte zmrzačeného a její důsledky pro pedagogickou praxi*. Vydal Zem. spolek pro léčbu a výchovu mrzáků na Moravě, 1927. — *K dnešnímu stanovisku v psychologii a pedagogice zmrzačených*, ibid., 1930. — *Ukázky některých anomálních konfigurací prstů při držení písátka za účelem diagnostickým a nápravně pedagogickým*, Národní škola ČSR, 1930. — *Uliv ozářování X paprsky na písmo Littleovců*, ibid., 1930. — *Doba sensomotorické reakce jednoduché a složené u dětí tělesně normálních a abnormálních*. Zpráva o IV. sjezdu pro výzkum dítěte v Bratislavě, 1930. — *Poradny pro volbu povolání*. Výchova dorostu, Zemské ústředí osvět. sborů v Brně, 1932. — *Puberta a volba povolání*. Zpráva o V. sjezdu pro výzkum dítěte, Brno, 1934. — *Uý-*

voj trvání aktivní optické pozornosti dětí 6—11letých. Psychologie I., Brno, 1935. — *Der Einfluss der Gefühlskomponenten auf die Berufswahl der Jugend in der Pubertätszeit*, Psychotechnische Tagung, Wien, 1935. *Uývoj trvání optické pozornosti dětí 12letých a starších*. Psychologie II., 1936. — *Unímání tvarů v indirektním vidění*. Psychologie III., 1937. *J. Uher.*

Chrestomatie (z řeckého *χηροματία* = potřebný a *μάθησις* = učení) znamená dnes výběry a sbírky nejlepších a nepotřebnějších ukázek z téhož spisovatele nebo z literatury buď určitého období nebo celých dějin písemnictví. *Ch.* v cizojazyčném vyučování mají dvojí účel. Jednak slouží jako četba k jazykovému výcviku, jednak podávají stručný přehled literární kultury národa, jehož jazyku se učíme. Proto se v nich uvádějí životopisné a literární črty buď před ukázkami četby nebo v přehledech, připojených ke konci sbírky. Cizojazyčné *ch.* mívají také nejnntnější slovník a poznámky, vysvětlující jazykové a věcné zvláštnosti textů. *Ch.* slouží jako učebné sbírky na školách středních a také někdy na filosofické fakultě jako výběry ukázek ze starých jazykových kultur. *O. Chlup.*

Chrup dítěte a péče o chrup ve škole. Dutina ústní jest první část zažívacího traktu. Mezi její nejdůležitější orgány patří z u b y, jichž souboru říkáme c h r u p. Člověku narůstají zuby dvakrát; proto mluvíme o 2 denticích. Při p r v n í d e n t i c i vyrůstají mléčné, dětské zuby d ě t s k é h o *ch*-u (obr. 1.), které při d r u h é d e n t i c i vystřídávají zuby *ch*-u s t á l é h o (obr. 2.). Dětských zubů jest celkem 20, po 10 v každé čelisti; stálých zubů je 32, po 16 v každé čelisti, po 8 v každém kvadrantu. U školního dítěte se setkáváme častěji s c h r u p e m s m í š e n ý m; je to v d o b ě v ý m ě n y dětských zubů za stálé.

Ke krátkému označení zubů, zvl. písemnému, užíváme číslic, římských pro chrup dětský, arabských pro chrup stálý:

V	IV	III	II	I	I	II	III	IV	V						
V	IV	III	II	I	I	II	III	IV	V						
a															
8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8
8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8

i píšeme: levý horní špičák dětský III; 6] první stálá stolička vpravo dole.

Každý zub sestává ze tří částí: 1. z k o r u n k y, volně čnějící do ústní dutiny; 2. z k r ě k u, krytého dásní, a 3. z k o ř e n e, vnořeného do kostěného lůžka; dutina v zubě samém, v níž je dřeň zubní («zubní nerv»), t. j. vazivová tkáň, bohatá na buněčné elementy, cévy a především na nervy, se nazývá d u t i n a d ř e ň o v á. (Obr. 3.)

Zub se skládá z tvrdých a měkkých součástí. T v r d é jsou: z u b o v i n a (d e n t i n), která tvoří jádro zubu; s k l o v i n a (e m a i l), kryjící zubovinu korunky jako plášť; t m e l o v i n a (c e m e n t), přikrývající zubovinu kořene. M ě k k é součásti u zubu zastupuje kromě z u b n í